

DOI: <https://doi.org/10.47960/2303-7431.19.31.2024.178>

UDK: 374.32

Stručni članak

Primljeno: 9. II. 2024.

Prihvaćeno: 19. IV. 2024.

MELITA BOLTUŽIĆ

Ministarstvo obrane Republike Hrvatske

melita54@gmail.com

INSTRUKTIVNA METODA NASTAVE

Sažetak

Nedovoljno se istraživalo i vrlo malo publiciralo po pitanjima instruktivnoga rada kao dijela nastavnoga procesa u obrazovnome sustavu Republike Hrvatske. Štoviše, Ministarstvo znanosti i obrazovanja nije javno izreklo ni reguliralo svoj stav o dodatnim instrukcijama u nastavi. Također, nastavnicima se ne zabranjuje pružanje dodatne edukacije svojim polaznicima. Ovaj rad prikazuje utjecaj instrukcija na obrazovni sustav, njegovu kvalitetu i učinkovitost. Govori o problemima koje privatne instrukcije čine obrazovnomu sustavu, o tome kako instrukcije utječu na proces učenja, prikazuje učestalost i razloge korištenja instrukcija kod učenika te obrazovnu nejednakost učenika zbog njihovih pohađanja. Prikazuje rezultate istraživanja autorice rada o korištenju privatnih instrukcija kod učenika tehničke škole u Zadru i uspoređuje ih s drugim istraživanjima. Daje prijedloge o izmjeni obrazovnoga sustava kako bi se smanjila upotreba instrukcija i poboljšala kvaliteta u nastavi.

Ključne riječi: dodatna edukacija; instrukcije; obrazovanje; vrednovanje

Uvod

Potražnja za instrukcijama povezana je s preopterećenim nastavnim planom i programom, nekvalitetnom nastavom i nedovoljno

objašnjenim nastavnim sadržajem od strane nastavnika. Dodatne instrukcije u svladavanju nastavnoga sadržaja potrebne su na svim razinama obrazovanja. U osnovnim školama potreba za instrukcijama najčešća je kod djece koja teže svladavaju nastavno gradivo. U srednjim školama potražnja za instrukcijama javlja se i radi ostvarenja boljih uvjeta za daljnje školovanje. Daje se zaključiti kako su najčešće dva razloga iz kojih proizlaze potrebe za instrukcijama – dopunska edukacija i dodatna edukacija. Dopunska edukacija podrazumijeva pojašnjenje nejasna nastavnog sadržaja. To je potreba koja se javlja kada učenik nije savladao gradivo zbog izostanka s nastave, neadekvatna objašnjenja od strane nastavnika ili mu je potrebno više puta pojasniti određeni sadržaj. Dodatna edukacija prakticira se u slučaju potrebe za dodatnim nadopunjavanjem postojećega znanja radi što većega uspjeha u daljnjemu obrazovanju.

Nastavnik može instrukcije provoditi samo s jednim učenikom ili, pak, s onoliko učenika s koliko ih se može dovoljno posvetiti ponaosob. Poduke u većim skupinama najčešće se provode pri nadopunjavanju postojećega znanja za upis na više obrazovne ustanove, dok se individualne poduke provode za popunjavanje praznina u znanju.

Pojam instrukcija

Pojam instrukcija odnosi se na dodatno podučavanje učenika izvan nastave. Podučavaju se predmeti koji su dio nastavnoga plana i programa. Provođitelji instrukcija su profesori, asistenti i studenti koji su stručnjaci za traženu tematiku. Oni moraju biti plaćeni za provedbu instrukcija. Instrukcije se provode s jednim ili više učenika odjednom. S obzirom na broj polaznika instrukcija, one se dijele na individualne instrukcije, instrukcije s manjom skupinom polaznika i instrukcije s većom skupinom polaznika. Pod pojmom instrukcije ne smatraju se dodatna podučavanja asistenata za djecu s poteškoćama u razvoju, privatna obrazovanja, izvanškolske aktivnosti i slična dodatna podučavanja.

Pojava instrukcija

Pojavi privatnih instrukcija, prema B. Jokić i Z. R. Dedić (2007, p. 17), veća se pažnja počinje posvećivati 90-ih godina prošloga stoljeća u istraživanjima i obrazovnoj politici zemalja Dalekoga istoka (Japan, Južne Koreje, Tajvana, Hong Konga), u kojima je ova pojava duboko ukorijenjena, a dodatno izvanškolsko obrazovanje već dugo predstavlja uobičajeni obrazac života mladih.

Čimbenici pojave instrukcija

Postoje čimbenici koji utječu na potražnju za instrukcijama. Tako polaznici koji su preopterećeni nastavnim planom i programom imaju potrebu za dodatnom edukacijom. Isto vrijedi i za polaznike čije znanje nije dovoljno kompatibilno za upis na visoka učilišta. Značajan čimbenik porasta potražnje za instrukcijama jesu kompetencije nastavnika i njegova sposobnost za prijenos znanja mlađim naraštajima. Postavlja se pitanje o prikladnosti nastavnih kurikuluma, odgovarajućoj kvalifikaciji nastavnika i kompleksnosti nastavnoga sadržaja. Jokić i Dedić (2007, p. 23) navode kako niski prihodi nastavnika dovode i do toga da se od njih ne može očekivati da u sklopu svoga redovnog posla rade s učenicima kojima trebaju dodatna pomoć i podrška. Tada nastavnici ne mogu ili, nažalost, ne žele prenijeti znanje na učenike kako bi kasnije imali dodatnu zaradu na instrukcijama. Bray (2003, p. 29) povezuje različite čimbenike uz pojavu privatnih instrukcija, koji se mogu podijeliti na obrazovne, kulturalne i ekonomske.

Ako obrazovni sustav ne prati potrebe učenika, osobito onih kojima duže treba da savladaju nastavno gradivo, oni imaju potrebu za instrukcijama. Obrazovni sustav mora biti koncipiran tako da učenici ostvare kompetencije za daljnji profesionalan rast i razvoj. Nastavna pomagala nužno je usmjeriti na učenike, a ne na nastavnike te nastavni sadržaj mora biti prilagođen potrebama učenika. Greške u obrazovnim sustavima javljaju se jer je nastavni sadržaj previše, nepotrebno, opsežan, nastavne metode usmjerene su na nastavnike, naglasak se stavlja na sadržaj nastave, a ne na njezin rezultat.

Ekonomski čimbenici podrazumijevaju materijalne razloge za pojavom instrukcija. Niska vrijednost plaća, loš životni standard i nezadovoljavajuće tržište rada povećali su potrebu nastavnika za dodatnim izvorom zarade. Instrukcije koje pružaju učenicima jesu poslovi za koje im nije potrebna dodatna kvalifikacija, a njima mogu povećati budžet.

Kulturalni čimbenici odnose se na korištenje instrukcija s obzirom na kulturu življenja određenoga područja. Zemlje u kojima su instrukcije raširenije kao metoda učenja još će više prakticirati takav način života jer to je njihova kultura. Primjerice, kultura Bliskoga istoka vjeruje da je uspjeh u učenju rezultat uložena truda i iz toga razloga prakticiraju instrukcije. Za razliku od njih, europske i sjevernoameričke zemlje stavljaju naglasak na sposobnost ispred uložena truda, pa je tamo manja rasprostranjenost instrukcija.

Pozitivne i negativne posljedice instrukcija

Instrukcije imaju pozitivne utjecaje na učenike – povećanje znanja, lakše svladavanje nastavnoga sadržaja te produktivno provođenje slobodnoga vremena. Olakotna su okolnost i za nastavnike koji si osiguravaju dodatnu zaradu. Negativne posljedice odražavaju se na promjenu u obrazovnome sustavu. Naime, stvara se razlika u količini znanja koju učenici posjeduju, postiže se različit tempo praćenja nastavnoga programa između učenika, ali i pritisak na učenike sa slabijim znanjem da sustignu one bolje. Također, učenicima s većim znanjem opada interes za praćenjem nastavnoga sadržaja, dok je učenicima sa slabijim znanjem naporno pohađati redovnu nastavu i instrukcije. Velik je napor cijeli dan provesti učeći. Instrukcije povećavaju društvenu nejednakost jer su dostupnije bogatijim učenicima. Postoji mogućnost da će nastavnici iskoristiti situaciju s mogućnosti dodatne zarade, objasniti polovicu nastavnoga sadržaja i tako prisiliti učenike za potrebu pohađanja instrukcija.

Podjela instrukcija

U gornjemu tekstu već je spomenuta podjela instrukcija s obzirom na broj polaznika. Uzimajući u obzir svrhu pohađanja instrukcija kao kriterij za podjelu instrukcija, one se mogu podijeliti na privatne instrukcije i na pripreme tečajeva. Obje vrste zadovoljavaju kriterije zbog kojih ih se može svrstati pod pojmom instrukcije, ali imaju i osobine po kojima se međusobno razlikuju. Ključna je razlika obaju pojmova u svrsi korištenja istih. Naime, privatne instrukcije koriste se za upotpunjavanje znanja potrebna za savladavanje određenoga predmeta u školama, dok pripremi tečajevi pomažu učenicima lakše upisati željeni fakultet. Kod privatnih instrukcija točno se zna koji dio nastavnoga plana i programa učenici moraju savladati, dok se kod pripremi tečajeva može samo nagađati što će biti potrebno naučiti kako bi se zadovoljili kriteriji upisa na fakultet. Privatne instrukcije uvijek su koncipirane individualno ili s manjim brojem osoba, a pripremi tečajevi najčešće su namijenjeni većemu broju polaznika. Praksa je da se privatne instrukcije provode individualno u privatnome prostoru polaznika ili davatelja usluga, a plaćanje se vrši bez računa. Pripreme tečajeva najčešće provode organizirane djelatnosti čiji je posao usko vezan za poduku i provedbu takvih tečajeva. Za te usluge izdaje se račun i plaća se porez. Nelogično je da pripremi tečajevi ne podliježu kontroli kvalitete obrazovanja usluga koje takvi tečajevi pružaju. Jedino porezna uprava nadgleda financijsko poslovanje takvih djelatnosti.

Vrijeme provedbe pripremi tečajeva jest nakon završetka srednje škole, kao priprema za nadolazeće prijemne ispite za uspješne upise na fakultete. Privatne instrukcije provode se kada polaznik osjeti potrebu za istim, kao, na primjer, nerazumijevanje nastavnoga gradiva, loša ocjena iz određenoga obrazovnog područja ili priprema za nadolazeći ispit.

Vrste pripremi tečajeva

Prema B. Jokić i Z. R. Dedić (2007, p. 47) pripremi se tečajevi, prema organizatoru djelatnosti, mogu podijeliti u tri skupine:

- one čiji su organizatori tvrtke u privatnome vlasništvu
- one što ih organiziraju javne ustanove s područja obrazovanja
- one što ih nude same visokoškolske ustanove.

Pripremni tečajevi čiji su organizatori tvrtke u privatnome vlasništvu služe se metodologijom uvježbavanja rješavanja zadataka koji su bili u prethodnim prijemnim ispitima željenoga fakulteta. Na taj način polaznici se usredotočuju na rješavanje takvih zadataka bez pretjerana dubljeg učenja nastavnoga gradiva. Ipak, ponuda koju pružaju takve tvrtke raznovrsnija je nego one što ih pružaju javne ustanove. Razlika je i u vlasništvu tvrtki, prve su u privatnome vlasništvu, dok druge spadaju u javni sektor. Privatni tečajevi plaćaju se, dok javne ustanove najčešće organiziraju škole i one su besplatne. Ovakav način organiziranja pripremnih tečajeva stvara društvenu nejednakost i podijeljenost na bogate i siromašne. Nužno je promijeniti sustav obrazovanja radi boljšega usvajanja nastavnoga plana i programa polaznicima i što manje potrebe za pohađanjem pripremnih tečajeva.

Pripremni tečajevi što ih nude visokoškolske ustanove dobar su način prikupljanja financijskih sredstava uz odličnu marketinšku vrijednost. No, njima se narušava društveni regulatorni okvir te se zato slabo provode u Republici Hrvatskoj. Bez obzira na vrstu, svi organizatori pripremnih tečajeva imaju registriranu djelatnost za provedbu obrazovne usluge te reguliran pravni i financijski status u sustavu Republike Hrvatske. Na taj način ne obavljaju svoju djelatnost ilegalno, no postavlja se pitanje koliko kvalitetnu poduku obrazovni sustav provodi u našoj državi.

Ispitivanje korištenja privatnih instrukcija

Definiranje problema istraživanja: Utvrditi stav učenika o korištenju privatnih instrukcija.

Cilj: Utvrditi raširenost, svrhu i razlog korištenja privatnih instrukcija, dobiti uvid u ekonomske i obrazovne čimbenike korištenja instrukcija.

Izvor podataka: Izravno od jedinica istraživanja.

Vrsta istraživanja: Anketno istraživanje učenika Tehničke škole Zadar.

Uzorak istraživanja: Učenici Tehničke škole Zadar – 23 učenika 1. razreda, 21 učenik 2. razreda, 24 učenika 3. razreda i 21 učenik 4. razreda.

Metoda istraživanja: Anketni upitnik kroz strukturirana pitanja; anketni upitnik ispituje učestalost korištenja instrukcija, njihove razloge i svrhu te učestalost korištenja instrukcija s obzirom na materijalni status obitelji.

Autorica je provela istraživanje u travnju 2024. godine na uzorku od 45 učenika Tehničke škole u Zadru, kvalificiranih za zanimanje zrakoplovni tehničar. Uzorak je proveden na 23 učenika 1. razreda, 21 učeniku 2. razreda, 24 učenika 3. razreda i 21 učeniku 4. razreda. U istraživanju polazi se od hipoteze da se sadašnjim nastavnim planom i programom te sustavom vrednovanja učenika povećava broj privatnih instrukcija i stvara se obrazovni problem. S obzirom na ekonomske prilike roditelja, pretpostavlja se da se povećava društvena razlika između učenika i njihovih obrazovnih mogućnosti.

Rezultati istraživanja: Rezultati istraživanja pokazali su da čak 88 % učenika koristi privatne instrukcije, od toga 56 % povremeno, a 32 % redovito. Od ukupna postotka učenika koji koriste instrukcije čak 67 % njih koristi instrukcije zbog trenutačna ispravljanja ocjena ili pripreme za ispit. Samo 32 % učenika pohađa instrukcije radi dugoročna stjecanja znanja. Učenici su morali procijeniti materijalni status svoje obitelji. Odabirali su tri kategorije: iznadprosječna primanja, prosječna primanja i primanja ispod prosjeka. U kategoriji obitelji čija su primanja ispod prosjeka nalazi se 15 % učenika. U kategoriji prosječnih obitelji pripada 52 % učenika, dok je onih s iznadprosječnim primanjima 26 %.

Povezujući materijalni status obitelji i korištenje privatnih instrukcija, zaključuje se kako povećanjem financijskih prihoda obitelji proporcionalno raste i broj korisnika privatnih instrukcija. Iz toga proizlazi da bi broj korisnika instrukcija bio i veći kada bi im to omogućila financijska situacija.

Iako je istraživanje provedeno na malu uzorku, pokazuje raširenost privatnih instrukcija, i to radi pogrešnih ciljeva. Korištenje privatnih

instrukcija normativna je praksa. Ovakvi rezultati pokazuju da je nužno promijeniti kurikulum, opterećenost učenika, način učenja i njihovo vrednovanje.

Tablica 1. Korištenje instrukcija

Korištenje instrukcija	nikako	povremeno	redovito
Učenici 1. razreda	17 %	69 %	13 %
Učenici 2. razreda	9 %	52 %	38 %
Učenici 3. razreda	8 %	58 %	33 %
Učenici 4. razreda	9 %	42 %	47 %
Sveukupno	11 %	56 %	32 %

Tablica 2. Svrha korištenja instrukcija

Svrha korištenja instrukcija	Ispravljanje ocjene	Priprema za ispit	Želim naučiti više
Učenici 1. razreda	42 %	31 %	26 %
Učenici 2. razreda	52 %	31 %	15 %
Učenici 3. razreda	54 %	40 %	4 %
Učenici 4. razreda	31 %	57 %	10 %
Sveukupno	45 %	40 %	14 %

Tablica 3. Korištenje instrukcija s obzirom na ekonomsku situaciju roditelja

Materijalni status obitelji	Primanja ispod prosjeka	Prosječna primanja	Primanja iznad prosjeka
Učenici 1. razreda	21 %	47 %	30 %
Učenici 2. razreda	19 %	52 %	28 %
Učenici 3. razreda	16 %	62 %	20 %
Učenici 4. razreda	23 %	47 %	28 %
Sveukupno	15 %	52 %	26 %

Tablica 4. Razlozi korištenja instrukcija

Razlozi korištenja instrukcija	Preopterećenost nastavnim sadržajem	Nekvalitetan nastavnik
Učenici 1. razreda	56 %	43 %
Učenici 2. razreda	52 %	47 %
Učenici 3. razreda	45 %	54 %
Učenici 4. razreda	52 %	47 %
Sveukupno	51 %	37 %

Rasprava

Prema B. Jokić i Z. R. Dedić (2007, p. 98) istraživanjima u drugim zemljama utvrdilo se da je srednjoškolsko razdoblje ključno razdoblje u kojemu korištenje privatnih instrukcija dolazi do vrhunca, tijekom kojega su zamjetne i najveće obrazovne i socijalne posljedice njihova korištenja. Upravo na srednjoškolskoj razini obrazovanja, odnosno na razini koja još uvijek nije dio obvezna obrazovanja, korištenje privatnih instrukcija može učenicima, kojima roditelji mogu osigurati instrukcije, značiti uspješno održavanje ili napredovanje u sustavu te ulazak u terciarno obrazovanje.

Uspoređujući rezultate istraživanja Borisa Jokića i Zrinke Ristić Dedić s Instituta za društvena istraživanja u Zagrebu s onima iz ovoga rada, lako se zaključuje da su podjednaki, iako je uzorak istraživanja autorice zanemariv. Boris Jokić i Zrinka Ristić Dedić proveli su istraživanje u svibnju 2021. godine, koje je obuhvatilo čak 20 476 učenika u 161 školi – 81 osnovnoj i 80 srednjih. Rezultati su pokazali da je gotovo 40 % ispitanika koristilo privatne instrukcije u školskoj godini 2020./2021. Također, utvrđeno je da učenici obrazovnijih roditelja češće i učestalije koriste instrukcije.

Učenici gube interes za svladavanjem nastavnoga gradiva u školama, nemaju želju za stjecanjem dugoročna znanja i posežu za privatnim instrukcijama kako bi ispravili loše ocjene. Također, učenici koji posežu za instrukcijama nerijetko su oni čiji roditelji mogu priuštiti takav oblik pružanja znanja. Nadalje, polovica ispitanika ne želi priznati da koristi

instrukcije kako ne bi došli na glas učenika koji nisu dovoljno pametni naučiti nastavno gradivo u školi.

Velika raširenost korištenja privatnih instrukcija ukazuje na slabosti obrazovnog sustava. Obrazovni sustav trebao bi osigurati učenicima načine kako kvalitetno učiti i organizirati učenje, umjesto da ga priprema na usko određen sadržaj iz kojega je najbitnije dobiti brojčanu ocjenu i kasnije zaboraviti naučeno.

Iako je kod autorice uzorak ispitivanja zanemariv, on pokazuje kako su učenici preopterećeni sadašnjim nastavnim planom i programom pa ne stignu savladati gradivo. Također, nemaju svi učenici kvalitetna nastavnika, stoga izostaje adekvatno objašnjenje nastavnoga sadržaja. Pomanjkanje radne snage u državi odnosi se i na pomanjkanje nastavnoga kadra u školama. Tako uz manjak nastavnika, nažalost, nisu svi dostupni nastavnici i kvalitetni. Postavlja se i pitanje zašto je to tako. Jedan je od mogućih odgovora potplaćenost nastavnika. Ako on nije dovoljno nagrađen za svoj rad, gubi motivaciju i želju za boljom realizacijom nastavnoga sata i pomaganjem učenicima u razumijevanju gradiva. Druga je mogućnost da namjerno lošije objasni nastavnu cjelinu kako bi učenici posegnuli za privatnim instrukcijama kod njega te bi tako imao dodatnu zaradu. Povećanjem prihoda nastavnicima nužno je jačati i njihov položaj. Današnji profesionalan ugled nastavnika značajno se smanjio i učenici više ne doživljavaju nastavnike kao ugledne osobe od kojih mogu puno naučiti.

Povezujući oba argumenta za posezanjem instrukcija – preopterećeni učenici i nekvalitetni nastavnici, utvrđuje se kako se od učenika zahtijeva puno više nego što im se omogućuje. Kvaliteta nastave i očekivanja od učenika nesrazmjerni su. Uzimajući u obzir i krajnji cilj učenja – dobivanje dobre ocjene, a ne dugoročno stjecanje znanja, sadašnji obrazovni sustav potpuno gubi svoj smisao.

Smjernice u poboljšanju obrazovnog sustava

Kako bi se smanjila pojava kampanjskoga učenja sve dok se ne dobije zadovoljavajuća ocjena, učenike je potrebno motivirati za redovito

učenje. Neredovitost u učenju i površno svladavanje gradiva teže povećanju potražnje za instrukcijama. Privatnim instrukcijama trenutčno se vrši intervencija površna svladavanja gradiva, koje se onda vrlo brzo zaboravlja. Kako bi se potreba za instrukcijama sve više smanjivala, nužno je poboljšati kvalitetu obrazovnoga sustava. Vrednovanje znanja učenika ocjenama potiče ih na instrukcije koje će im omogućiti površno znanje kako bi trenutčno dobili bolju ocjenu. Na taj način učenik se vrti u krug: nema motivacije u učenju, zbog čega dobije slabiju ocjenu, a kako bi je što prije ispravio, teži brznoj intervenciji „nadopune rupa u znanju“ – privatnim instrukcijama. Stoga je nužno iz korijena promijeniti obrazovni sustav i poboljšati načine motiviranja učenika za učenjem.

Jedan od mogućega produktivnog rješenja jest promjena u načinu vrednovanja učenika. *Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi* (NN 112/2010), čl. 2., definira vrednovanje kao sustavno prikupljanje podataka u procesu učenja i postignutoj razini kompetencija: znanjima, vještinama, sposobnostima, samostalnosti i odgovornosti prema radu, u skladu s unaprijed definiranim i prihvaćenim načinima, postupcima i elementima, a sastavnice su praćenje, provjeravanje i ocjenjivanje. Može se kratko zaključiti da je vrednovanje određivanje postignuća učenika definiranih kurikulumom. Učiteljima pruža informaciju o postignutim rezultatima i daljnjemu planiranju nastavnoga sata i programa.

Ostale smjernice za poboljšanje obrazovnoga sustava:

- Promjena kurikula radi smanjenja opsega nastavnoga sadržaja, usmjeravanje na obrazovne ishode, prilagođavanje programa učenicima i jačanje grupnoga rada.
- Reguliranje davanja privatnih instrukcija pravilnikom od strane Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta. Instrukcije nisu pod nadležnošću Ministarstva niti ih ono kontrolira.
- Poticanje aktivna i kontinuirana učenja jer ono stvara kvalitetnu podlogu za cjeloživotno učenje i dugoročno memoriranje svladanoga gradiva.

Vrste vrednovanja

Vrednovanje izravno utječe na učenikovu motivaciju za učenjem. Može mu pružiti podršku u učenju i svladavanju gradiva te mu tako povećati motivaciju za učenje. S druge strane, pogrešno vrednovanje može imati negativne posljedice na daljnje učenje i motivaciju.

Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2019, p. 20) razlikuje tri osnovna pristupa vrednovanju:

- vrednovanje za učenje
- vrednovanje kao učenje
- vrednovanje naučenoga.

Vrednovanje za učenje i vrednovanje kao učenje pripada tzv. formativnom vrednovanju. Formativno vrednovanje prikuplja informacije o napredovanju učenika, prepoznaje njegove slabosti i prednosti pri svladavanju gradiva te tako unaprjeđuje daljnje učenje. Ono ne rezultira ocjenom, nego samo bilješkom. Takav pristup učenika potiče na razmišljanje o vlastitome radu, utvrđuje svoje slabosti i snage u učenju i aktivno se uključuje u proces planiranja i učenja. Učenici uspoređuju svoj napredak sa svojim prethodnim postignućima i tako vrednuju svoj proces učenja.

Vrednovanje naučenoga pripada sumativnoj metodi vrednovanja, obuhvaća proces procjenjivanja postignuća učenika te rezultira ocjenom. Vrednovanje provode učitelji pisanim i usmenim provjerama. Učenici se mogu međusobno uspoređivati jer im je znanje vrednovano ocjenom.

Pozitivne strane formativnoga vrednovanja:

- učenici uče vlastitim vrednovanjem
- samopouzdanje učenika jača
- podiže se motivacija za kontinuiranim učenjem
- potiče se razvoj vještina vrednovanja osobnoga procesa učenja
- učenici prepoznaju međusobne prednosti i slabosti u svladavanju gradiva te ih iskorištavaju za daljnji napredak
- potiče se aktivno i kontinuirano učenje koje stvara kvalitetnu podlogu za cjeloživotno učenje

- učenici uče kako pravilno učiti
- učenici postaju samostalniji.

Nedostatci sumativne metode vrednovanja:

- ocjena je jedini pokazatelj vrijednosti učenika, a ne njegovo znanje
- nastava je usmjerena samo na ocjenu
- ne motivira učenika na učenje, nego samo na cilj – ocjenu.

Vrlo se lako zaključuje kako sumativna metoda usmjerava učenika na ocjenu, a tako ga ne motivira na učenje, nego samo na što bolju prolaznost. Takvo vrednovanje rangiranjem vodi slučajevima gdje učenik slabije uči, dobiva lošije ocjene i brže poteže za privatnim instrukcijama. Kako bi se umanjio trend oslanjanja na instrukcije, nužno je promijeniti sustav vrednovanja u obrazovanju.

Zaključak

Privatne instrukcije pomažu učenicima u ostvarenju boljšeg obrazovnog postignuća i u dodatnome razvoju njihovih kompetencija. No, s druge strane, učenici oslanjanjem na instrukcije gube interes i pozornost na nastavi. Korištenje privatnih instrukcija rezultat je neučinkovitosti formalnoga sustava obrazovanja, pada njegove kvalitete, preopsežna kurikula i neadekvatna sustava vrednovanja postignuća učenika. Dosadašnja istraživanja Borisa Jokića i Zrinke Ristić Dedić ukazuju na zabrinjavajući porast učenika koji koriste privatne instrukcije. Nažalost, trend porasta instrukcija s tendencijom je daljnje rasta. Ovakva situacija posljedica je nedovoljne usklađenosti nastavnoga sadržaja prema učenicima i njihovim budućim zanimanjima. Nadalje, privatnim instrukcijama javlja se nejednakost u obrazovnim mogućnostima učenika zbog različitih materijalnih mogućnosti.

U skladu s tim, iznimno je važno unijeti dubinske promjene na cijeli obrazovni sustav. Znatno veći učinak u motivaciji učenika za učenjem unio bi drugačiji sustav vrednovanja učenika. Drugačiji pristup učenju, utemeljen na načinu učenja radi stjecanja dugoročna znanja, a ne postizanja optimalne ocjene, pridonio bi napretku obrazovnoga sustava. Na

taj način učenici bi imali veći interes za učenje i postigli bi bolju primjenu naučenoga sadržaja. Potreba za privatnim instrukcijama drastično bi se smanjila.

Literatura

- BRAY, M. (1999). *The shadow education system: private tutoring and its implications for planners*. International Institute for Education Planning.
- BRAY, M. (2003). *Adverts Effects of Private Supplementary Tutoring Dimensions, Implications and Government Responses*. IIEP-UNESCO.
- JOKIĆ, B. – RISTIĆ DEDIĆ, Z. (2007). *U sjeni: Privatne instrukcije u obrazovanju Hrvatske*. Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.
- JOKIĆ, B. – RISTIĆ DEDIĆ, Z. (2014). *Izveštaj br. 5. Privatne instrukcije u osnovnoj školi – Serija o učenju*. Institut za društvena istraživanja.
- KLINGER, LJ. (2011). *Raširenost i uzroci privatne poduke (instrukcija) u osnovnoj školi*, magistarski rad. Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet.
- MARUŠIĆ, I. (2006). *Nastavni programi iz perspektive učenika*. Institut za društvena istraživanja.
- MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA (2019). *Škola za život: Smjernice za vrednovanje procesa i ostvarenosti odgojno-obrazovnih ishoda u osnovnoškolskome i srednjoškolskome odgoju i obrazovanju*.
- SRDOČ, S. (2022). Otkriveno koliko učenika u Hrvatskoj ide na instrukcije i kakav je profil njihovih roditelja; neki podaci će vas iznenaditi. *Tportal*. https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/instrukcije-osnovna-skola-boris-jokic-zrinka-ristic-dedic-istrazivanje-20220623?-meta_refresh=1. (1. 12. 2023.).
- ZAKON O ODGOJU I OBRAZOVANJU U OSNOVNOJ I SREDNJOJ ŠKOLI, NN br. 87/08, 86/09, 92/10, 105/10, 90/11, 5/12, 16/12, 86/12, 94/13, 152/14.

Professional article
Received on February 9, 2024
Accepted on April 19, 2024

MELITA BOLTUŽIĆ
The Ministry of Defence of the Republic of Croatia
melita54@gmail.com

INSTRUCTIONAL TEACHING METHOD

Abstract

There has been insufficient research and very few publications on the issues of instructional work as part of the teaching process in the educational system of the Republic of Croatia. Moreover, the Ministry of Science and Education has not publicly expressed or regulated its position on additional instruction in classes. Also, teachers are not prohibited from providing additional education to their students. This paper shows the influence of instruction on the education system, its quality and efficiency. It talks about the problems that private instruction creates for the education system, how instruction affects the learning process, shows the frequency and reasons for using instruction among students, and the educational inequality of students due to their attendance. It shows the results of the author's research on the use of private instruction among technical school students in Zadar and compares them with other research. It makes suggestions for changing the educational system in order to reduce the use of instruction and improve the quality of teaching.

Keywords: additional education; instructions; education; evaluation